

Lessuggesties bij Jij en ik – verhalen over vriendschap en vluchtelingen

Over het boek

In onze wereld zijn 22,5 miljoen mensen op de vlucht: mensen die alles wat hun bekend en lief is hebben achtergelaten omdat oorlog, honger, hun politieke of culturele achtergrond, hun seksuele geaardheid of iets anders hun bestaan bedreigde.

Deze mensen hebben een plek nodig: een plek waar ze veilig zijn, waar ze welkom zijn en waar ze iets van een nieuw bestaan kunnen proberen op te bouwen.

De eerste stap naar een nieuw leven is vriendschap. In *Jij en ik* laten negentien jeugdboekenauteurs zien dat vriendschap grenzen en culturen, afkomst en

geaardheid overstijgt. En dat vluchtelingen welkom zijn.

Over de auteurs

19 auteurs van uitgeverij Lemniscaat hebben een verhaal geschreven bij het thema vriendschap en vluchtelingen. Alle auteurs hebben ervaring in het schrijven voor kinderen van 10+ en staan achter het motto van de uitgeverij dat vriendschap grenzen en culturen, afkomst en geaardheid overstijgt en dat vluchtelingen welkom zouden moeten zijn.

Op het thema na waren de auteurs vrij om de tijd te kiezen waarin hun bijdrage zich afspeelde en ook in de vorm die ze kozen. Dat maakt *Jij en ik – verhalen over vriendschap en vluchtelingen* tot een bijzonder boek waarin verhalen en gedichten opgenomen zijn over heden, verleden en toekomst én waarin zelfs een vleugje fantasy te vinden is

Auteurs: Jan Terlouw, Gijs Wanders, Margaretha van Andel, Ariëne Bolt, Alyze Bos, Pieter Koolwijk, Joyce Pool, Jesse Goossens, Mireille Geus, Carolien Ceton, Anna van Praag, Jowi Schmitz, Peter-Paul Rauwerda, Ellen van Velzen, Lenneke Westera, Eva Moraal, Marloes Morshuis, Sjoerd Kuyper en Annet Huizing

Voor meer informatie:

www.lemniscaat.nl

Tip: vraag Lemniscaat om promotiemateriaal bij *Jij en ik* om in de klas te gebruiken. Bijvoorbeeld de boekenleggers met de tekst: *Een vreemdeling is een vriend die je nog niet kent*

Lessuggesties bij de vakken: taal, wereldoriëntatie, handvaardigheid en eventueel muziek

Thema's: vriendschap, vluchtelingen, gedichten, oorlog, andere landen,

Lessuggesties

- Doelgroep:** *Jij en ik, verhalen over vriendschap en vluchtelingen* is geschikt voor 10+. Onderstaande opdrachten zijn bedoeld voor de hoogste groepen van de basisschool en de eerste klassen van het voortgezet onderwijs; Nb. De moeilijkheidsgraad van de verschillende bijdragen in dit boek kunnen verschillen, de moeilijkheidsgraad van de opgenomen opdrachten doen dat ook, maar zijn meestal in een handomdraai aan te passen aan het gewenste niveau
- Tijdsinvestering:** Afhankelijk van de gekozen opdrachten variërend van één lesuur tot een lessencyclus van enkele lessen
- Uitvoering:** Klassikale start, vervolginvulling zowel individueel als in groepjes of klassikaal mogelijk

Verhalen die spelen in het Verleden	Verhalen die spelen in het Heden	Verhalen die spelen in de Toekomst / Fantasy	Gedichten
Jefke Vandermeulen Joyce Pool	De wereld van Osama Margaretha van Andel	Meneer Arif Pieter Koolwijk	Meer woorden Alyze Bos
Yoko Jowi Schmitz	Als vogels Arienne Bolt	Het Beloofde Land Eva Moraal	Die dag Mireille Geus
Trekkers Jan Terlouw	Naar huis Carolien Ceton	HH 318 Marloes Morshuis	Mensen met Koffers Sjoerd Kuyper
	Een neef uit Palestina Jesse Goossens	Uit het donker Ellen van Velzen	
	Nog nooit Annet Huizing		
	De bruiloft Anna van Praag		
	Papillon Peter-Paul Rauwerda		
	De dag dat mijn vader begon te vertellen Gijs Wanders		
	Laten we een keer Lenneke Westera		

A- Inleiding:

U toont de omslag van *Jij en ik – verhalen van vriendschap en vluchtelingen* en introduceert het thema aan de hand van bijvoorbeeld het volgende verhaalfragment:

Fragment 1: *Een neef uit Palestina* van Jesse Goossens

Papa is cameraman. Hij reist de hele wereld over om documentaires te maken. Dat is soms gevaarlijk. Ik heb hem wel eens gevraagd waarom hij naar gebieden toe gaat waar oorlog heerst, of honger, of waar overstromingen zijn.

‘Iemand moet het laten zien, Lot,’ zei hij.

‘Maar waarom jij?’

Toen was hij een poosje stil.

‘Omdat ik dat voel.’

En omdat papa dat voelt ben ik soms bang. En mama ook, al zou ze dat nooit tegen me zeggen. Maar ik kan het zien aan haar ogen.

Maar soms laat papa me stukjes zien van de film waar hij aan bezig is – van kinderen die spelen tussen kapotgeschoten huizen of een vrouw op een dak van een huis,

terwijl het water vlak onder haar door stroomt – en dan begrijp ik hem wel. Dat iemand dat moet doen. En dat hij dat voelt.

In onze wereld zijn 22,5 (22.500.000) miljoen mensen op de vlucht omdat het daar waar ze wonen slecht voor ze is. Soms is er oorlog of honger, andere keren zijn ze niet veilig om wat ze denken of wie ze zijn. Deze mensen hebben een plek nodig: een plek waar ze wél veilig zijn en rustig kunnen slapen en spelen, waar ze zich welkom voelen en waar ze iets van een nieuw bestaan kunnen proberen op te bouwen. De eerste stap naar een nieuw leven is vriendschap. Daar gaat het boek *Jij en ik* over: over die mensen en over het begin in een nieuw land.

Eventueel vervolg klassengesprek: aansluiten bij de klassen-/schoolsituatie. Zitten er vluchtelingenkinderen op school? Waar komen zij vandaan? Wat is bekend over de situatie in hun herkomstland? Wie heeft wel eens vluchtelingen ontmoet of is in een asielzoekerscentrum geweest? Hoe was het daar? Hoe zou het zijn om uit je eigen vertrouwde omgeving weg te moeten en in een land terecht te komen waar alles dat je kent, anders is?

Toon het filmpje van [Vluchtelingenwerk](#) om een beeld te geven van wat het, praktisch gezien, betekent om vluchteling te zijn.

B- Uitvoering: Maak een selectie uit één of meer van de volgende opdrachten en leid deze in bij de leerlingen.

Mogelijkheid 1: Leesvragen

Lees bijgevoegde fragmenten (2, 3, 4 en/of 5) uit *Jij en ik* en beantwoord na elk fragment de bijbehorende vragen.

Mogelijkheid 2: Boekverslag

lees *Jij en ik* in zijn geheel (of slechts enkele geselecteerde verhalen/gedichten) en maak een boekverslag waarin aan de orde komen:

- a- Het boek (titel, schrijvers, jaar van uitgave, uitgeverij)
  - b- Een kort stukje waarin wordt verteld waarom de schrijvers dit boek hebben gemaakt
  - c- Een korte samenvatting van de gelezen verhalen
welke personen komen erin voor,
waarom is de titel, volgens jou, gekozen,
wat is het onderwerp van het verhaal (de verhalen) dat (die) je hebt gelezen
welke belangrijke gebeurtenissen komen in het verhaal (de verhalen) voor
  - d- Een vergelijking van de verschillende verhalen. Wat vind je van de één mooi (sterk) en van de ander minder? Of: hoe duidelijk komt de geschiedenis van de vluchteling naar voren?
  - e- Eigen mening over het boek: hoe vond je het verhaal (de verhalen) die je hebt gelezen?
- U kunt er ook voor kiezen in uw leerling een leesverslag te laten maken met behulp van de opzet in bijlage 3.

Mogelijkheid 3: Hoe gaat het verder?

Lees *Nog nooit* van Annet Huizing. Beschrijf in de vorm van een verhaaltje van maximaal 300 woorden hoe het verder gaat met Jasper.

Mogelijkheid 4: Een persoonsbeschrijving van jezelf

Maak een persoonsbeschrijving van jezelf. Gebruik daarbij het model op de volgende bladzijde:

Titel (naam van je persoonsbeschrijving) deze zegt iets over jou
Naam: Zit in: Woont met: Beroep ouders/verzorgers:
Als ik niet op school zit, doe ik het liefst:
Ik hou van:
Ik hou helemaal niet van:
Ik wil later graag worden:
Thuis:
Dit vindt een klasgenoot (of de juf/meester, een vriend, een ouder) van mij:

- Voor de docent: U kunt deze opdracht inleiden door de persoonsbeschrijving te tonen van Ahmad uit *Papillon* van Peter-Paul Rauwerda. Hang, als het kan, de persoonsbeschrijvingen, naast elkaar en laat de leerlingen overeenkomsten en verschillen zoeken. U kunt deze opdrachten ook koppelen aan verhalen uit *Jij en ik* waarbij u uw leerlingen stuurt om scherp naar de hoofdpersonen te kijken.

Titel (naam van je persoonsbeschrijving) deze zegt iets over jou
<p>Naam: Ahmad (dit betekent: de hooggeprezene)</p> <p>Geboren in: Syrië</p> <p>Zit in: groep 8</p> <p>Woont met: mam</p> <p>Beroep ouders/verzorgers: mam werkt niet.</p>
<p>Als ik niet op school zit, doe ik het liefst:</p> <p>Voetballen en lezen. En ik kijk ook graag naar spannende films.</p>
<p>Ik hou van:</p> <p>Films kijken, naar verhalen luisteren, vlinders, voetballen met Tom Cruise</p>
<p>Ik hou helemaal niet van:</p> <p>OORLOG!!!</p> <p>En ook niet van verdrietige stukjes in films en pesten</p>
<p>Ik wil later graag worden:</p> <p>Filmmaker om mooie films op te kunnen nemen zoals Papillon</p>
<p>Thuis: ik héb een moeder en hád ook een vader en een broer</p>
<p>Dit vindt een klasgenoot van mij:</p> <p>Steve Mç Queen is de allerbeste voetballer ter wereld. En hij is voor altijd mijn vriend.</p> <p>Geschreven door: Tom Cruise</p>
<p>Favoriete zin: Ik heb er twee:</p> <p>Als je in de woestijn gaat slapen moet je je schoenen in de richting zetten waarin je aan het lopen bent, anders weet je de volgende dag niet meer waar je heen moet.</p> <p>én</p> <p>'Overleven is niet genoeg: je moet vrij zijn.'</p>

Mogelijkheid 5: Een brief aan Ahmad

Je leest in een krant een interview over Ahmad uit het verhaal *Papillon* van Peter-Paul Rauwerda. Hij vertelt hierin over zijn leven. Schrijf Ahmad een brief waarin je vertelt wat je ervan vindt dat hij gepest is. Of schrijf dat je hebt gehoord dat hij zoveel verdrietige dingen heeft meegemaakt. Vertel hem hoe je daarover denkt.

- Voor de docent: benadruk hierbij eventueel de regels voor het schrijven van een brief, zoals aanhef, inleidende zinnen en afsluiting.

Mogelijkheid 6: Personages tekenen

Kies verschillende personen uit hetzelfde verhaal (of uit verschillende verhalen) en teken deze. Probeer bij het tekenen het uiterlijk van de personen goed aan te laten sluiten bij het karakter dat ze volgens jou hebben. Een gemenerik moet in jouw tekening herkenbaar zijn als gemenerik, een aardige hoofdpersoon als iemand die aardig is, een sportieve jongen of sportief meisje moet duidelijk sportief overkomen.

Mogelijkheid 7: Friese zinnen vertalen

Lees het verhaal over *Jefke Vandermeulen* van Joyce Pool. In de tekst staan verschillende zinnetjes in de Friese taal. Probeer met behulp van de tekst te ontdekken wat deze zinnetjes betekenen en vertaal ze. Je mag ook zelf verzinnen wat er zou kunnen staan. Schrijf op een vel papier of in je schrift de Friese zinnetjes naast jouw vertaling.

Mogelijkheid 8: Een fotocollage maken

Zoek minstens tien foto's uit kranten, tijdschriften of op internet die bij het onderwerp vluchtelingen passen óf bij een verhaal dat jij uit de bundel kiest. Plak deze op een groot vel papier. Schrijf er onderschriften bij waaruit blijkt waarom je deze foto's hebt gekozen óf vertel dat aan je medeleerlingen tijdens een presentatie.

Mogelijkheid 9: Songtekst

Schrijf een liedje over het onderwerp Vluchtelingen of zoek een bestaande songtekst / een bestaand liedje en vertel waarom je deze hebt gekozen.

Mogelijkheid 10: Discussie

Luister en kijk naar het liedje van Kinderen voor kinderen: [Waarom moet ik gaan?](#)

In dit liedje vraagt één van de kinderen: 'Wie legt mij uit waarom ik weg moet?'

Dit liedje gaat over vluchtelingenkinderen die niet in Nederland mogen blijven. Schrijf een brief aan het meisje of aan één van de anderen en geef antwoord op haar vraag óf schrijf wat je ervan vindt dat ze uit Nederland weg moet.

- Voor de docent: zoek via internet krantenartikelen over kinderen die niet in Nederland mogen blijven. Organiseer een kringgesprek waarin dit onderwerp aan de orde komt. Probeer zoveel mogelijk alle kanten te belichten. U kunt hierbij het verhaal uit de bundel voorlezen van Eva Moraal - *Het beloofde land* waarin de hoofdpersoon een aardvluchteling is die op de maan woont en dreigt te worden teruggestuurd.

Mogelijkheid 11: Een recensie schrijven

Doe alsof je journalist bent en schrijf een stukje voor een krant over het boek *Jij en ik*. Vertel vooral ook wat je ervan vindt. (Dit heet een recensie.) Misschien kan de recensie een plekje krijgen in de schoolkrant.

Mogelijkheid 12: Spreekbeurt

Maak een spreekbeurt over een onderwerp dat met vluchtelingen te maken heeft. Je kunt hierbij gebruik maken van bijv.

[Link één](#)

[Link twee](#)

en van informatie die Amnesty International op zijn website heeft staan. Amnesty International komt op voor mensen die worden bedreigd. Dus ook voor vluchtelingen.

Mogelijkheid 13: Een gastdocent uitnodigen

- Docent: nodig een (voormalige) asielzoeker/vluchteling uit voor een gastles of vraag iemand van Vluchtelingenwerk Nederland om iets over het onderwerp te komen vertellen.

<https://www.vluchtelingenwerk.nl/zuidwestnederland/lespakket-gastles>

Overige alternatieven:

- maak een film waarin je het verhaal dat je hebt gekozen of het onderwerp *vluchtelingen* voor je klasgenoten presenteert,
- zoek informatie op over één auteur van een verhaal of over meerdere en schrijf een 'biografie', dit is een beschrijving van wie die schrijver is en wat hij nog meer heeft geschreven
- schrijf een gedichtje over het onderwerp vluchtelingen,
- docent: druk voor de leerlingen een wereldkaart af (bijvoorbeeld met topomania.net) en geef daarin, zonder ze te benoemen, de volgende locaties aan: Iran, Irak, Syrië, Afghanistan, Eritrea (of overige landen waaruit op het moment veel vluchtelingen komen). Laat uw leerlingen met de atlas opzoeken welke landen het hier betreft en met behulp van andere bronnen achterhalen welke redenen de meeste mensen hebben om van deze landen naar Nederland of Europa te vluchten.
- zeer afhankelijk van het niveau van uw groep: toon uw leerlingen de volgende illustratie van [vluchtelingenroutes](#)

Bespreek met uw leerlingen de routes, de wijzen waarop de Middellandse zee en de Bosporus worden overgestoken en de mogelijke gevaren op die routes. Gebruik eventueel actuele beelden uit de verschillende journaals (met name van het jeugdjournaal).

C- Afsluiting:

- laat de eindproducten door de leerlingen in de klas presenteren of maak er een tentoonstelling van die u, bijvoorbeeld, tijdens een ouderavond kunt tonen of een semi-permanente plaats op uw school kunt geven.

Fragment 6: *Laten we een keer* van Lenneke Westera:

'De volgende dag op school gaf Sossa me de schaal terug. Er lagen glanzende, puddingachtige stukken koek op.

'Dank je wel,' zei ik.

Het klonk nogal saai. Lang niet zo mooi als wanneer Sossa 'dank je wel' zegt.

'Het is halwa,' zei Sossa. 'Mijn vaders lievelingskoek.'

In de pauze aten we er samen van. Het smaakte vreemd maar best lekker. Marte vroeg ook een stuk. Sossa gaf het haar meteen.'

- Lees bovenstaand fragment voor en organiseer een picknick. Dit kan op het schoolplein of schuif alle tafels en stoelen in de klas opzij en leg dekens, kleden en kussens neer. Laat leerlingen een gerechtje meebrengen dat te maken heeft met het verhaal dat ze hebben gelezen. Dat mag een bestaand gerechtje zijn, maar ook vanuit fantasie ontstaan. In de bijlage vindt u enkele mogelijkheden maar misschien is het leuker om uw leerlingen hier zelf over na te laten denken. Schenk glaasjes muntthee, vruchtensap of gewoon water met een beetje siroop en eet daarbij de meegebrachte hapjes op. Tijdens het eten kan een groepje of kunnen meerdere groepjes een stukje voorlezen uit het verhaal dat zij hebben gelezen of iets vertellen over hun ervaring met het verhaal. U kunt ook muziek laten horen uit landen waar veel vluchtelingen vandaan komen. Bijvoorbeeld via youtube.

Bijlage 1

Fragment 2: *Als vogels* van Arienne Bolt

Aan de overkant van de straat staat een bankje. Het is stervenskoud maar ze gaan er zitten, alsof het lekker weer is, alsof ze twee vrienden zijn die gewoon op een bankje in een park hangen.

Huma klopt op de tas die ze heeft meegebracht. 'Je boeken.'

'Heb je ze al uit?'

'Nee.'

'Ik kan je helpen met lezen, dat heb ik toch beloofd?'

'Stern.' Ze graaft in haar jaszak alle sieraden op. Ook het papiertje met de getekende pijlen zit erbij. 'Ik kan dit niet aannemen.'

Hij ademt scherp in. 'O.'

Zelfs in het vroege ochtendlicht ziet ze dat hij gekwetst is.

'Waarom niet?'

Ze stalt de hangertjes uit op haar handpalm om hem niet aan te hoeven kijken. Zo klein zijn ze, dat ze allemaal op haar hand passen. Waarom is dit zo moeilijk?

'Heb jij ze gemaakt?'

Stern knikt. 'Het zijn wensen.'

Ze legt de Nazar in zijn hand. 'Hoe kom je hieraan?'

'Ik heb gewoon een houten kraal beschilderd. Ik dacht, ik maak iets wat je herkent, mensen geloven dat het je beschermt.'

'Ik weet het.' Ze geeft hem de regenboog.

'Dit ben ik,' fluistert Stern met gebogen hoofd. 'Het is een teken van hoop, maar regenboogkleuren zijn ook een symbool voor mensen zoals ik.'

'O.' Huma fluistert ook. Nu het hart.

'Liefde, natuurlijk, maar goede vrienden kunnen elkaar ook een hartje geven.'

Ze moet haar best doen om hem te verstaan. Vrienden, zegt hij. Ze geeft hem het klavertje vier.

'Dit gaf ik je omdat je boos wegrende.'

Ze kijkt op.

'Ik heb je gezien,' bekent Stern. 'Eigenlijk leek je verdrietig, dus gaf ik je het beste vriendschapscadeautje wat ik kon bedenken. De vier blaadjes staan voor hoop, liefde, vertrouwen en geluk.'

Ze slikt. Wat lief. 'En de sleutel?'

Stern glimlacht, maar ze ziet een nat spoor op zijn wang.

'De sleutel is om iets te openen.' Zijn stem trilt. 'Ik wilde mijzelf openen. En jou. Een nieuwe vriendschap.'

Vraag 1:

Hoe heten de twee personen uit het verhaal?

Vraag 2:

Kun je bedenken waarom de jongen de houten kraal heeft beschilderd? Leg uit in maximaal 20 woorden.

Vraag 3:

Wat zijn symbolen? Zeg het in je eigen woorden.

Vraag 4:

De jongen zegt dat de regenboog een symbool is voor mensen zoals hij. Als je het hele verhaal hebt gelezen, kun je misschien begrijpen wat hij hiermee bedoelt. Maar weet je ook na het lezen van dit korte fragment al voor wie de regenboog een symbool is? Zo niet: probeer het te ontdekken door op onderzoek uit te gaan op internet of door het te vragen (maar niet aan je juf of meester).

Vraag 5:

In dit fragment worden verschillende symbolen genoemd. Schrijf ze in je schrift onder elkaar op en zet erachter wat ze betekenen.

Vraag 6:

Bezit jij zelf ook iets dat een symbool is? Van vriendschap misschien? Of van liefde, geluk of iets anders? Probeer dat voorwerp in maximaal twintig woorden te beschrijven zonder dat je het voorwerp zelf noemt. Laat een klasgenoot raden welk symbool je bedoelt met je beschrijving.

Vraag 7:

Ontwerp op papier een symbool. Bijvoorbeeld een symbool voor familie, voor vakantie, voor een sport of iets anders. Schrijf daarbij op waarom je juist voor dit symbool hebt gekozen.

Fragment 3: *Mensen met koffers* van Sjoerd Kuyper

Mensen met koffers gaan over de wereld,
Van oorlog naar vrede, van honger naar brood.
Vaak zijn ze niet welkom, dan moeten ze terug:
Van voedsel naar honger, van leven naar dood

Mensen met koffers, ze reizen per vliegtuig,
Ze reizen per ezel, per trein of per vlot.
Ze vluchten voor machthebbers en hun soldaten,
Voor beul of tiran, of een andere God

De geur van het gras

Dat je grootvader maaide
Het wuivende graan
Dat je vader eens zaaide

Het kleine verdriet
Dat je moeder steeds suste,
Haar haar dat zo kriebelde
Als ze je kuste

Dat alles was thuis,
Dat alles en meer,
Dat alles, dat alles,
Dat alles nooit weer.

Mensen met koffers gaan over de wereld.
Altijd op de vlucht naar de volgende grens.
Ze vluchten voor tovenaars, reuzen en heksen,
Voor duivel en draak, die vermomd gaan als mens.

Vraag 1:

a: Hoe noem je de mensen die Sjoerd Kuyper in het eerste couplet omschrijft?
b: Wat zou er in de koffers kunnen zitten die ze meedragen? Noem minstens vijf dingen.

Vraag 2:

In het tweede couplet spreekt Sjoerd Kuyper over mensen die op de vlucht zijn voor 'een andere God'. Veel Nederlandse mensen zijn christelijk.
a: Welke andere geloven ken je?
b: Bedenk een reden waarom mensen in sommige landen niet vrij zijn om te geloven wat ze willen.

Vraag 3:

Beschrijf een herinnering van jou van toen je heel klein was. Maakt die herinnering je blij, boos, vrolijk, verdrietig of iets anders? Leg uit waarom je je blij, boos, verdrietig of iets anders voelt.

Vraag 4:

Lees het laatste couplet nog eens.
Denk je dat de mensen echt vluchten voor tovenaars, reuzen, heksen, duivels en draken? Als je ja hebt gezegd: waarom denk je dat? Als je nee hebt gezegd: voor wie vluchten de mensen dan?

Vraag 5:

Leg het volgende couplet in je eigen woorden uit. Gebruik maximaal 25 woorden.

*Dat alles was thuis,
Dat alles en meer.
Dat alles dat alles,
Dat alles nooit weer.*

Fragment 4: *Nog nooit* van Annet Huizing

Ik ben ook getraumatiseerd. Soort van. Mijn vader is opgepakt door de politie. Gisteravond ging hij demonstreren tegen de uitbreiding van het AZC. Er zouden nog eens driehonderd asielzoekers bij komen. Mijn vader vond dat veel te veel voor ons dorp.

‘Dan wonen hier meer asielzoekers dan gewone mensen,’ had hij gezegd.

‘Asielzoekers zijn ook gewone mensen,’ zei mijn moeder.

‘Ach, nou ja, je snapt wel wat ik bedoel,’ zei hij.

‘Nee,’ zei ze, ‘dat snap ik dus niet.’

Hij ging toch. ‘Ik kan m’n maten niet in de steek laten,’ had hij gezegd. En voordat mijn moeder wat terug kon zeggen: ‘Ja ja, ik hou me gedeisd, je kent me toch.’

‘Ja, precies. Daaróm.’ Mijn moeder moet altijd het laatste woord hebben.

Maar goed, vanochtend was mijn vader niet bij het ontbijt.

‘Slaapt papa nog?’ vroeg ik.

‘Zou zomaar kunnen,’ zei mijn moeder. Ze stond boterhammen voor me klaar te maken en smeerde er dikke klodders pindakaas op. ‘Al slaapt het vast niet lekker op zo’n harde bank in de cel.’

‘In de cel? Huh? Zit hij in de gevangenis?’

‘Politiebureau,’ zei ze. ‘Agent bedreigd.’ Ze zaagde de stapel boterhammen doormidden, stopte ze in mijn trommel, duwde de deksel flink aan en deed er een postelastiek omheen.

‘Een agent bedreigd? Hoe kan dat nou? Dat is toch niks voor papa?’

Ze haalde haar schouders op.

‘En wat gaat er nu gebeuren?’ vroeg ik.

‘Gewoon. Jij gaat naar school, ik naar mijn werk.’

‘Is er geen bezoekuur?’

‘Zeg, hij ligt niet in het ziekenhuis, hoor.’ Ze gaf me een kus, stiftte haar lippen en liep de deur uit.

‘Veel plezier op school,’ riep ze nog. ‘En vergeet je brood niet.’

Fragment 5: *Meneer Arif* van Pieter Koolwijk

Meneer Arif nam plaats aan tafel. Nina, Lotte en ik deden hetzelfde. De man vouwden zijn handen in elkaar, glimlachte en keek me indringend aan.

‘Ik heb gehoord dat jij een probleem hebt?’ zei hij vriendelijk. ‘Een probleem met vluchtelingen?’

Ik voelde mijn hoofd warm worden. Heel erg warm. Kon er geen raampje open of zo?

‘Nou... ja... nee...’ stamelde ik. Als het zo werd gezegd klonk het wel heel erg grof natuurlijk. Het was niet zo dat ik een hekel aan ze had. Ik zuchtte een keer diep.

‘Bent u een vluchteling?’

Meneer Arif schudde zijn hoofd.

‘Ooo,’ zei ik opgelucht. Dan was er dus helemaal niets aan de hand.

‘Maar ik was het ooit wel,’ zei meneer Arif. Zijn linker mondhoek krulde omhoog.

‘Ja... nou... oké...’ Ik krabbelde achter op mijn hoofd. Waarom had Nina dit nou gedaan? Het was allemaal zwaar ongemakkelijk.

‘Als ik het goed begrijp,’ zei meneer Arif, ‘Zeg jij dat vluchtelingen niets toevoegen. Je hebt er alleen maar last van.’

'Nou... misschien niet allemaal...' Het werd hier maar warmer en warmer. Mijn shirt zat ineens heel erg strak. 'U vast niet. Dat geloof ik nooit.'

Voor de docent: als u een groep hebt waarin leerlingen van verschillende achtergronden zitten is het misschien mooi om de verschillende uitkomsten in de klas voor te laten lezen – mits de leerlingen dit willen en kunnen en de groep veilig genoeg is. Hierbij kunt u verwijzen naar het verhaal van Jan Terlouw – *Trekkers* waarin hij concludeert dat iedereen op een bepaald moment een vluchteling zou kunnen worden. Eventueel kunt u deze opdracht combineren met de *afsluiting* van deze lessen.

Vraag 1:

In fragment 4 wordt gesproken over azc. Kun je vertellen wat dat is? Als je het niet weet, probeer er dan achter te komen zonder hulp aan je juf of meester te vragen.

Vraag 2:

Soms zijn er protesten tegen de komst van een azc.

a: Kun je je dat voorstellen? Waarom wel of waarom niet?

b: Ben je het eens met die protesten? Waarom wel of waarom niet?

Vraag 3:

In fragment 5 moet Mats bijna bekennen dat hij een probleem heeft met vluchtelingen.

Let op: Ben je ooit gevlucht – binnen of buiten Nederland? Kom je uit een ander land? Beantwoord dan vraag a.

Ben je nooit gevlucht? Beantwoord dan vraag b.

a: Kun je je nog iets herinneren van je vlucht, je vertrek uit je land van herkomst? Probeer in maximaal tien regels op te schrijven hoe dat was.

b: Denk eens heel goed na over je eigen leven. En ook over de plaats waar je woont. Zou er een situatie kunnen ontstaan waarin jij moet vluchten? Denk ook eens aan een overstroming of een groot ongeluk bij een fabriek of bedrijf. Stel dat jij ooit zou moeten vluchten, waar zou je dan het allerliefst naar toe willen? En wat zou je mee willen nemen?

Bijlage 2

Gerechten voor bij de afsluiting van de lessen over Jij en ik – verhalen over vriendschap en vluchtelingen

- Gehaktsterren/ broodsterren met een smeerseltje erop
- Bladerdeegstengels met maanzaad
- Uitgeholde komkommer met geitenkaas
- Fleurige groentesticks met een dipsaus
- Maanraketjes van een knakworst met bladerdeeg en kaas
- gemengde vruchten in een bekertje
- wraps als eenhapssnacks met diverse vulling aan een prikker
- dadels met vulling van roomkaas of ongevuld
- kerstomaatjes met een blaadje basilicum en evt een stukje mozzarella aan een prikker.
- Muntthee of (zelfgemaakte) 'limoenade' of vruchtensap

Bijlage 3: Het maken van een leesverslag.

Veel scholen en lesmethoden stellen andere eisen aan het maken van een leesverslag. Informeer dus altijd of onderstaande opzet overeenkomt met de ideeën van jouw docent

Opbouw van een leesverslag

- 1) primaire gegevens
- 2) korte samenvatting
- 3) uitwerking
- 4) eigen mening
- 5) bronvermelding

Primaire gegevens: je noteert onderstaande primaire gegevens op een apart blad:

- je noteert eerst de naam van de auteur,
- vervolgens de titel van het boek
- daarna de naam van de uitgeverij
- en de plaats en het jaar van uitgave
- indien vermeld in het boek de eerste druk van het werk
- als het boek een ondertitel heeft vermeld je die ook

Bijvoorbeeld:

Titel: Kruistocht in spijkerbroek

Auteur: Thea Beckman

Uitgeverij: Lemniscaat

Druk:

Geef ook aan

- hoe de opbouw van het verhaal is
- Noteer het aantal bladzijden,
- Neem een afbeelding van de omslag in je verslag op en geef aan of er illustraties in het boek staan.

Samenvatting:

Maak een samenvatting van het verhaal van maximaal een half getypt A-4

Uitwerking:

- a. titelverklaring:
Geef aan wat de titel zegt of wat de schrijver daarmee bedoeld kan hebben
- b. motto:
Als het boek een motto heeft, noteer deze dan en leg tevens uit wat deze, volgens jou, met het verhaal te maken heeft
- c. thema:
Waar gaat het boek over? Leg dit in maximaal 3 zinnen uit.
- d. personages:

Leg uit welke personages in het boek een rol spelen en welke eigenschappen deze hebben. Ontwikkelen zij zich gedurende het verhaal?

e. tijd en ruimte:

Is de omgeving of de tijd waarin het verhaal zich afspeelt van belang voor het verhaal?

f. vertelperspectief:

Is er een ik-verteller, een personale verteller, een alwetende verteller?

Eigen oordeel over het boek:

Wat vind je van het boek? Omschrijf het in maximaal een half A-4

Bronvermelding: Geef tot slot aan welke bronnen je hebt gebruikt bij het maken van je verslag. Wees daar heel volledig in.